

Vista panoràmica d'un dels quatre campaments de refugiats de Tinduf (Algèria). Actualment hi viuen uns 150.000 refugiats.

Sàhara, annexió o independència?

El Pla de Pau de les Nacions Unides sobre el referèndum per l'autodeterminació del Sàhara Occidental va aplicant-se molt lentament, sense que hagi arribat a parilitzar-se. Però després de l'estiu s'esperen noves converses entre el Front Polisario i el Marroc.

El futur del Sàhara Occidental passa una de les etapes més determinants de la seva història de poble exiliat. El procés d'identificació de les persones amb dret a votar en el referèndum sobre l'autodeterminació s'hauria d'acabar a final d'aquest mes d'agost, segons les previsions. Malgrat això, encara manca resoldre un dels punts més espinosos: la identificació dels integrants de quatre tribus, dites

"conflictives", que podria representar la inclusió d'unes 65.000 persones més a la llista de votants. Fins ara la manca d'acord en aquest punt ha endarrerit tot el Pla de Pau, i el referèndum, inicialment previst per al 7 de desembre d'enguany, ara sembla que no es podrà pas fer fins a la primavera del 1999.

Per aquest motiu hi ha previst que, després de l'estiu, hi hagi una altra ronda de converses entre

els representants del Front Polisario i el govern del Marroc, sota els auspicis de l'Organització de les Nacions Unides (ONU). I és que, a més de posar-se d'acord sobre la identificació de les tribus conflictives, encara tenen moltes qüestions per aclarir, com ara el calendari definitiu de la repatriació dels refugiats, els pactes sobre el desarmament d'ambdós bàndols i sobre la llibertat de moviments, la recuperació de la con-

VICTORIA JUAN CANDIAL

fiança als territoris del Sàhara Occidental sota domini del Marroc, l'intercanvi de presoners polítics i de guerra i la neteja de mines antipersonals als nous assentaments de refugiats i als passadissos encara per obrir entre territoris alliberats i ocupats del Sàhara Occidental, actualment dividit per un mur de 2.500 quilòmetres.

El conflicte del cens. La confecció de la llista dels votants que podran decidir la independència del Sàhara Occidental o l'annexió al Marroc és, des del començament, una pugna constant. El primer Pla de Pau, proposat per l'ONU el 30 d'agost de 1988, reconeixia que els únics ciutadans amb dret de vot eren els saharians censats pel govern espanyol l'any 1974; és a dir, unes 74.000 persones. L'any 1991, el secretari general de les Nacions Unides, Javier Pérez de Cuéllar, cedint a les autoritats del Marroc, va introduir-hi quatre criteris nous i va obrir, així, una crisi.

Actualment, el veritable punt de fricció entre ambdós bàndols, el constitueixen quatre de les vuitanta-vuit categories de tribus censades el 1974: "les tribus del nord, les costaneres, les del sud i els xorfes", que, curiosament, l'informe de les Nacions Unides del 8 de setembre de 1995 considerava diferents de les tribus saharianes. El govern del Marroc vol que hom n'identifiqui tots els integrants, quan el Polisario no admet cap mena d'identificació. Aquestes actituds inflexibles repugnen, tanmateix, als acords de Houston, del 1997, acceptats per totes dues parts, segons els quals calia identificar els individus registrats en el cens del 74, amb els seus familiars directes, sense convocatòria per cap dels dos bàndols.

Un total de dos-cents *xiukhs*, o notables de tribu, ja han identificat 140.000 electors entre els dotze centres repartits per Mauritània, Algèria (Tinduf), el Sàhara Occidental i el Marroc (cal tenir present que el poble saharià és nòmada).

La identificació i acceptació en la llista de votants dels individus convocats, és responsabilitat de

Hi ha identificats uns 140.000 possibles votants entre els centres d'Algèria, el Marroc, Mauritània i el Sàhara Occidental.

dos caps de tribu, l'un vingut dels territoris ocupats pel Marroc i l'altre dels campaments de refugiats de Tinduf. A més, hi ha dos observadors de l'ONU, dos de l'OUA (Organització de la Unitat Africana), dos de saharians i dos de marroquins que verifiquen el tràmit. Si l'individu convocat no presenta documentació acreditant que és saharià, els *xiukhs* l'interroguen sobre el lloc de la seva naixença i la dels seus familiars o amics, sobre zones de transhumància saharianes freqüentades per la seva tribu, sobre la història i els costums del clan... Aquests coneixements, que es transmeten de pares a fills entre els nòmades saharians, ajuden a impedir la possible in-

clusió de marroquins a la llista.

Cheibani Abbass, observador saharià destinat al centre d'identificació dels campaments de refugiats saharians de Smara a Tinduf, reconeix que si es fa la identificació de les tribus conflictives hi haurà maldecaps, puix que ells no les reconeixen, i és que són marroquines i això donaria un resultat injust, en aquest referèndum.

Incertesa als campaments.

Mentrestant, més de 150.000 refugiats viuen amb preocupació aquest procés, conscients que en qualsevol moment es pot paralitzar. "Fa vint-i-tres anys que vivim al desert, separats de la família i privats de la terra. Ja no aguitem més aquesta situació, volem una solució", afirma un periodista saharià instal·lat al campament de Smara. Així mateix, Fatma Ahmada, vice-presidenta de la Unió Nacional de Dones Saharianes, assenyala que, malgrat la incertesa, elles expliquen a les dones els perills dels nous assentaments perquè hi ha moltes mines antipersonals soterrades i cal vigilar les criatures, avesades a córrer pertot arreu. "A més -diu-, dissenyem programes de sensibilització sobre els drets dels votants per evitar possibles fraus quan arribi el referèndum.

Les dones saharianes han estat

Centre d'identificació de Tinduf. Un dels principals obstacles del Pla de Pau és, avui, la identificació de les quatre tribus "conflictives".

Entrevista del president de la RASD i secretari general del Front Polisari, Mohàmed Abdelazziz, amb el representant especial de l'ONU pel Sàhara Occidental, Charles Dunbar (Tinduf, febrer 1998). El referèndum, inicialment previst per al pròxim desembre, sembla que no es podrà fer fins a la primavera del 99.

VICTÒRIA JUAN CANDIAL

les veritables artífexs de l'organització i del desenvolupament alimentari, educatiu i sanitari dels campaments, com sigui que els homes eren al front, lluitant.

Una repatriació difícil. Una volta enllestit el cens, se sabrà

amb certesa el lloc de repatriació que els refugiats escolliran "voluntàriament", segons la filosofia de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Refugiats (ACNUR). Els primers sondatges indiquen que els refugiats volen fer la votació dins el territori del

Sàhara Occidental alliberat pel Polisari. Això podria implicar un replantejament del Pla de Pau que estableix tres centres de recepció dintre els territoris ocupats (emplaçament del 80% dels refugiats) i tan sols dos al territori controlat pel Polisari, que és del 20%. El responsable de la suboficina de l'ACNUR, Code Cisse, assenyalava que garantirà una repatriació digna, segura i esglaonada. "Primerament desplaçarem les persones amb dret de vot, juntament amb els seus familiars directes, aproximadament uns 120.000 refugiats. El procés anirà acompanyat, a més a més, d'un programa de rehabilitació i de reinserció".

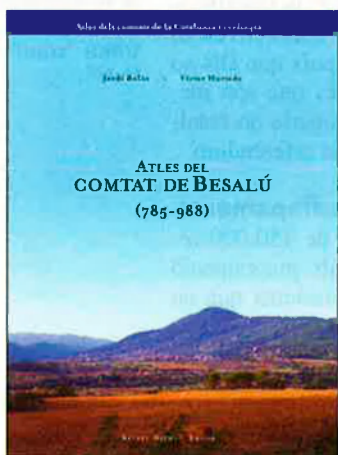
La realitat és que aquesta part del procés va molt endarrerida per diverses raons: per l'ajornament del procés d'identificació i pel fet que el govern del Marroc impedeix a l'ACNUR de començar a adequar les infraestructures dels territoris ocupats perquè puguin rebre els refugiats.

A sobre, el referèndum encara ha de resoldre diverses qüestions. És per això que alguns analistes consideren que, si el Marroc no pot evitar aquesta convocatòria, negociarà amb el Polisari determinades condicions polítiques, econòmiques i socials del Sàhara Occidental.

Malauradament, en cas de plebiscit, hi haurà conflicte social, sigui quin sigui el resultat. Si guanya la independència, restarà assegurat el retorn dels refugiats? Què passarà amb el sentiment marroquí de milers de joves que viuen al Sàhara? I què passarà amb les inversions del govern del Marroc? Estarà disposat a cedir un territori tan ric en minerals, pesca i potser petroli?

I si guanya l'annexió, els refugiats renunciaran a la lluita i viuran sota el domini marroquí? En el pitjor dels casos, si es paralitzava el procés, s'estaria el Front Polisari amb els braços plegats veient com la situació dels refugiats esdevé insostenible i es va deteriorant com més va més?

Victòria Juan Candial

ATLES DELS COMTATS DE LA CATALUNYA CAROLÍNGIA

Col·lecció en deu volums.

Ja a la venda:

Atles del comtat de Besalú (785-988)

Catalunya és el país d'Europa que conserva més documentació anterior a l'any 1000.

Aquesta riquesa dels primers temps medievals queda reflectida pels mapes i textos elaborats per Jordi Bolòs i Víctor Hurtado.

A la venda en llibreries.

Podeu demanar-ne informació a:

Rafael Dalmau, Editor. Tel. i Fax: 93 317 33 38.

C/ del Pi, 13, 1r 1a. 08002 Barcelona.